

Minister härra Tarmo Tamm
Maaeluministeerium
Lai 39/41, 15056 Tallinn

06.04.2017

Eesti Mesinike Liidu, Eesti Kutseliste Mesinike Ühingu ja Eesti Meetootjate Ühenduse

Ettepanek

Mesindusala ümarlaua kokkukutsumiseks Maaeluministeeriumi poolt Eesti mesindussektori arengut takistavate probleemide arutamiseks ja lahenduste otsimiseks, kaasates arutelluse mesindusorganisatsioonide ja vastavate ametkondade esindajaid

Lugupeetav härra minister

Eesti mesindussektori ees on mitmeid probleeme, mis takistavad tulemuslikku tegevust ja arengut, tekitavad majanduslikke raskusi või koguni ohustavad Eesti mesinduse jätkusuutlikkust ja konkurentsivõimet tulevikus. Mõne arengutakistuse ületamisega suudab mesindussektor ise seosmiste pingutuste abil toime tulla. Kuid on rida probleeme, mis käivad üle mesindussektori pea ja mille lahendamine on võimalik vaid ministeeriumi ja riiklike ametkondade kaasabil ja koostöös nendega.

Viimase aastakümne vältel on selliste mesindusprobleemide arutamiseks ja lahendamiseks rakendatud mesindusala ümarlaudade kokkukutsumise praktikat Maaeluministeeriumi poolt. Teie vastuskirjas nr 5.2-3/11545-1 (06.01.2017) Eesti Mesinike Liidu ettepanekutele olete lahkesti avaldanud valmisolekut sellise ümarlaua kokkukutsumiseks käesoleva aasta I poolaastal. Seoses sellega teeme Maaeluministeeriumile ettepaneku kutsuda mesindusala ümarlaud kokku võimalikult lähiajal, kui mesinikud pole veel seotud kiireloomuliste kevad-suvise perioodi mesindustöödega.

Tõsiseks probleemiks Eesti mesinduses on mesilasperede suhteliselt suur hukkumiste määr erinevatel põhjustel. Mesilasperede talvine hukkumine Eesti mesilates on viimase 10-15 aasta jooksul suurenenud ja ulatub kuni 25% tasemele, kohati enamgi. Täpset talvekadude suurust Eesti ulatuses on raske hinnata, sest puudub vastav andmekogu. Kuna PRIA mesilate register ei kogu andmeid sügisel talvituma läinud mesilasperede arvu kohta ja registrist puudub veel suur osa Eesti mesilatest, siis ei saa ka registrist teavet talvekadude suuruse kohta.

Mesilasperede hukkumisega kaasneb majanduslik kahju ja mesinike mure mesinduse arengu- ja jätkusuutlikkuse pärast. Samas väheneb mesilasperede arvukuse langusega tuntavalt ka mesilaste tolmeldamisest saadav kaudne lisatulu aedades ja põldudel ning satub ohtu putuktolmlevate looduslike taimekoosluste tasakaal. Peamiseks ohuks mesilasperede tervisele ja elujõule on mesilashaigused, eelkõige varroatoos koos kaasnevate viirushaigustega ja ameerika haudmemädanik. Kohati tekitatakse mesilastele kahju taimekaitsepreparaatide väärkasutamisega või nende kemikaalide ohtlikkuse alahindamise tõttu.

Samas pidurdavad või raskendavad nende probleemide lahendamist puudujäägid seadusloomes, olemasolevate regulatsioonide rakendamises või kompetentsete spetsialistide nappus. Usume, et vastavad ametkonnad saaksid koostöös mesindusorganisatsioonidega paljusid probleeme senisest paremini lahendada.

Teeme ettepaneku arutada ja otsida ümarlaua läbirääkimistes lahendusi järgmistele Eesti mesinduse olulisematele probleemidele:

1. Mesilashaiguste, eriti ameerika haudmemädaniku seire ja tõrje hästitoimiva süsteemi, sealhulgas vastava seadusandluse väljaarendamine ja rakendamine ministeeriumi ja VTA koostöös mesindussektoriga.
2. PRIA mesilate registrirakenduse kasutajasõbralikkuse parandamine ja mesilasperede arvu teatamisel lisaks kevadisele täiendavalt ka sügisese tähtaja kasutuselevõtmine.
3. Mesinikele mesilaste pidamise toetuse sisseviimine alates 2018.a. vastavalt varasemate mesindusala ümarlaudade kokkulepetele.

Järgnevalt esitame nendel teemadel mesinike hinnangul kõige olulisemad küsimused arutamiseks mesinduse ümarlauas 2017.a. kevadel.

1. Mesilashaiguste, eriti ameerika haudmemädaniku seire ja tõrje korraldamine Eestis ning vastav seadusandlus ja regulatsioonid.

See teema on olnud arutusel mitmel korral alates 21.04.2014.a. ümarlaua koosolekust, kuid konkreetsete ja mesindussektori suhtes toimivate lahendusteni ja nende rakendamiseni ei ole jõutud.

Mesinike poolsed lähtekohad ja esitatavad küsimused ümarlauas arutamiseks on järgmised:

- 2013.a. seireprojekti käigus leiti Eestis kokku 25 AHM kollet, 2014.a. täiendavalt veel 5 kollet (sh. 2 kliinilise haigestumisega). Järgnevatel aastatel on leitud lisaks veel AHM-nakkusega mesilaid. On ilmne, et AHM seire ja tõrje probleemid tuleb kindlasti lahendada riiklikul tasemel.
- Maaeluministeeriumi poolt seoses 2016.a. riigieelarve arutamisega esitatud tegevuskava 2016-2019, kus on kirjas mesilashaiguste, eriti ameerika haudmemädaniku teemat puudutavalt järgmist:
  - - **Algatus 2016.** *Mesilaste haiguste leviku tõkestamiseks vajalike meetmete väljatöötamine, (VTA, VTL). Ameerika haudmemädaniku tõrjeprogramm on koostöös sektoriga väljatöötatud.*
  - - **Algatus 2017-2019.** *Mesilaste haiguste leviku tõkestamiseks vajalike meetmete rakendamine sektoris (VTA, VTL). Ameerika haudmemädaniku tõrjeprogramm on koostöös sektoriga rakendunud.*
- Kahjuks peab mesindussektor tõdema, et **Algatus 2016** täitmisel ei ole mesindussektorit tuntavalt kaasatud ja mesinike hinnangul on selle algatuse ülesanne seni veel täitmata. Tahaks loota, et ministeeriumi ja VTA mesilashaigustega tegelevad spetsialistid suhtuvad AHM-i kui ohtlikku loomataudi piisava tähelepanuga ja on valmis tegema mesindussektoriga tihedat koostööd, et **Algatus 2017-2019** saaks ellu viidud.
- Soomes on juba enam kui 2 aastat jõus ministri määrus, mille alusel toimub AHM seire ja tõrje riikliku veterinaarsüsteemi koostöös mesinike-haigusspetsialistide võrgustiku liikmetega.
- Ka Eestis tuleks kehtestada vastav ministri määrus, mille alusel toimuks rakenduslik AHM tauditõrjetöö VTA juhtimisel ning koostöös Mesindusprogramm 2017-2019 raames loodava ja väljaõpetatava usaldusmesinike-inspektorite võrgustiku liikmetega. Usaldusmesinikud-inspektorid saaksid teha teiste mesilashaiguste seire kõrval ka AHM-seiretööd, kergendades sellega väga väheste mesilashaigusi tundvate veterinaararstide koormust.
- AHM kliiniliste leidude korral mesilas on tingimata vajalik rakendada kitsendusi ja piiranguid (karantiini), et nakkus ei saaks sellest mesilast levida. Samas oleks vajalik rakendada piiranguid kõigi mesilate suhtes, mis asuvad 3 km raadiuses nakkuskoldest, ja kontrollida nendes mesilates AHM võimalikku esinemist. Sellist kitsenduste praktikat rakendatakse enamuses maailma maades, sealhulgas meie lähinaabrite Soome, Rootsi ja Läti mesinduses ning varem ka Eestis.

- AHM kliinilise avaldumise korral rakendatakse enamuses maailma maades praktikat, kus kliiniliselt haiged mesilaspered surmatakse ja põletatakse koos mittedesinfitseeritava inventariga. Reeglina makstakse mesinikule põletatud mesilasperede eest teatud hüvitist. Samas ei ole selliste kliiniliste AHM-juhtude arv tavaliselt suur ja makstava hüvitise kogusumma pole kuigi suur. Näiteks Lätis on viimastel aastatel keskmiselt esinenud kliinilise AHM juhtumeid, kus mesilasperesid tuli põletada, aastati vaid 3-6 mesilas.
- Teiste mesilashaiguste osas põhjustavad suurt mesilasperede talvist hukkumist varroatoos koos viirushaigustega. Kahjuks puudub Eestis seni veel mesilaste viirushaiguste diagnoosimist võimaldav laboratoorne võimekus ja spetsialistid, kuid probleemi ja ajaga kaasas käies tuleks see võimalikult lähiajal luua.
- Abistada VTA poolt Eestis usaldusmesinike-mesindusinspektorite võrgustik loomist ja väljaarendamist, anda neile mesilashaiguste ja vastava seadusandluse alane täiendav väljaõpe ja rakendada usaldusmesinikud veterinaartöötajate abilistena või iseseisvalt mesilashaiguste seire ja tõrje alases töös.
- Kavandada usaldusmesinike tegevuskulude katteks mesilashaiguste seirel ja tõrjel ning laboratoorsete vajalike seireanalüüside kulud hüvitada riigieelarvelistest vahenditest alates 01.08.2019, kui lõpevad Mesindusprogramm 2017-2019 raames selleks kavandatud tegevused koos vastavate piiratud finantsvõimalustega. Selline mesilashaiguste seirel ja tõrjed eriväljaõppe saanud usaldusmesinike kasutamise süsteem toimib edukalt juba pikki aastaid Rootsis ja Taanis ning on rakendatud viimastel aastatel ka Soomes.
- Mesilaste mürgistuse kahtluse korral taimekaitsepreparaatide või teiste pestitsiidide toimel on vastavalt kokkuleppele Põllumajandusametiga mesilaste proovi võtjateks ja laboratoorimisse suunajaks veterinaartöötajad. Samas mesilasperede seisundi ja selle parandamiseks vajalike meetmete hindamiseks on veterinaartöötajal või ka taimekaitseinspektoril otstarbekas või vajalik kaasata mesindusala eksperte. Sellisel juhul saavad kohapeal mesindusalast eksperthinnangut ja praktilist abi anda usaldusmesinikud-inspektorid.

2. Eesti meeturg.

Eestis on palju suure potentsiaaliga keskmise suurusega mesindusettevõtteid ja üldiselt on meetootmise potentsiaal suur, kuid musta turu suur osakaal ja kahtlase väärtusega odav importmesi võivad meie turusituatsiooni lähiaastatel keerata järsult ning valusalt selliste arenevate tootmisettevõtete vastu. Ühest küljest on meie tootjahinnad maailmaturu jaoks liialt kõrged ja teiselt poolt lähiriikide otsetoetused lülitavad meid kohalike riikide konkurentsivõimele, millest tulenevalt võib ülejäägiga meetootmisaastal olla tootjatele (mee hinnale) väga laastav mõju.

Allikas: <https://www.cbi.eu/market-information/honey-sweeteners/trade-statistics/>

3.PRIA mesilate registri edasiarendamine ja selle efektiivne kasutatavus.

Vastavalt ministri määrusele on mesilate register PRIA juures vajalik ühelt poolt mesilashaiguste leviku ja lokaliseerimise parema jälgitavuse eesmärgil ja teisalt mesilasperede paremaks kaitsmiseks taimekaitsetööde tõttu tekkida võivate ohtude eest. Sellele lisandub riiklik huvi Maaeluministeriumi raames mesindussektori kohta otsese statistilise informatsiooni kogumise ja süstematiseerimise eesmärgil.

Kahjuks mesilate register tänase seisuga neid seatud eesmärke suures osas ei täida. Registrisse on oma andmed esitanud väiksem osa Eesti mesinikest, keda peaks statistilistel andmetel kokku olema ligi 6000. Üheks põhjuseks on mesinike hinnangul see, et e-PRIA kaudu mesila esmane registreerimine on liiga keeruline ja mõnigi mesinik on sunnitud registreerimise poole pealt katkestama.

Registrisse kogutakse andmed mesilasperede arvu kohta kevadel 1. mai seisuga, kuid need pole võrreldavad Statistikaameti poolt kogutavate andmetega talvituma minevate mesilasperede arvu kohta jooksva aasta lõpu seisuga. Andmete erinevus tuleneb eelkõige osa mesilasperede talvisest hukkumisest ja nende arvu mittekajastumisest PRIA andmebaasis. Mesilate registri kaardikihi rakenduse kasutamine on kitsendatud.

PRIA mesilate registri efektiivsuse ja hallatavuse parandamiseks teeme mesinike poolt järgmised ettepanekud:

- 1.1. Mesinike hinnangul on e-PRIA kaudu mesila esmane registreerimine liiga keeruline ning käib paljudele mesinikest üle jõu.
- 1.2. Mesilasperede arvu mesilas tuleks registrisse küsida mesinikelt nii kevadel 1. mai seisuga kui ka hilissügisel (näiteks 1. novembri seisuga). Sügisel talvituma minevate mesilasperede arv on statistiliselt võrreldav Statistikaameti poolt kogutavate andmetega ja seega kasutatav statistilistel eesmärkidel nii Eesti siseselt kui Euroopa Liidu ulatuses toimivate reeglite kohaselt. Koos kevadise mesilasperede arvuga võimaldab see hinnata nii talvekadude suurust kui ka eelseisva meetootmise perioodi korjeperede arvu.
- 1.3. Mesilate ja sama mesiniku erinevate mesilagruppide registreerimine (sisestamine) või kustutamine peaks olema lihtsam. Kui mesilagrupp viiakse antud kohast ära (praktikas näiteks rändmesinduse korral või lihtsalt mesila asukohta muutes), siis ei saa mesinik ise seda mesilakohta kustutada. Seetõttu on praeguse seisuga kaardirakendusel näha rohkesti mesilakohti, kus tegelikult mesilasperesid ei ole.
- 1.4. Võimalikult kõigi Eesti mesilate jõudmiseks registrisse tuleks kasutada eelkõige mesinikke stimuleerivaid võtteid, aga teatud ulatuses ka administratiivseid ja korralduslikke mõjureid:
  - 1.4.1. Üheks oluliseks stimuleerivaks võtteks oleks mesinikele mesilasperede pidamise toetuse maksmine (alates 2018.a.) ja selle sidumine kevadise PRIA registris registreeritud mesilasperede arvuga.
  - 1.4.2. Teiseks lisastiimuliks oleks mesilaste mürgistuste või hukkamise korral vajalike menetlustoimingute tegemine, tuginedes mesila registris olemisele ja registriandmetele.
  - 1.4.3. Kolmandaks lisastiimuliks võiks olla mesilashaiguste või mürgistuste korral mesinikele veterinaarteenuste tasuta osutamine ja võimalike lisakulutuste hüvitamine vaid PRIA registris olevatele mesilatele.

4. Eesti mesinikele mesilasperede pidamise toetuse rakendamine alates 2018.a. analoogiliselt Soome, Läti ja mitmete teiste riikide praktikale.

Mesindus on olulise mõjuga otsese majandustegevusena ja teatud tööhõive tagamisel Eesti maapiirkondades. Veelgi suurem on mesinduse mõju mesilaste tolmeldamistegevuse kaudu, mis teadlaste hinnangul annab meetoodangu väärtusest 8-10 korda suuremat kaudset tulu. Eesti mesinduse keskmine aastase meetoodangu turuväärtus on 8-9 miljonit eurot. Seega annab mesinike tööviljana sündiv mesilaste tolmeldamistegevus aia- ja põllukultuuridel ning looduslikel taimekooslustel kaudset tulu põllumajandustootjate ja kogu ühiskonna kasuks 70-90 miljoni euro väärtuses.

Mesinikud ja mesilased vääriksid selle eest ühiskonna tunnustust ja toetust. Mesilaste pidamise toetus stimuleeriks mesinikke oma alaga innukamalt tegelema ja mesindust laiendama. Ühtlasi suurendaks see Eesti mesinduse konkurentsivõimet ja jätkusuutlikkust Euroopa meeturul. Eesti mesinikele on meie kliimatingimuste tõttu suureks kuluks mesilaste talvesööda maksumus, mida Euroopa Liidu lõunapoolsete liikmesriikide mesinikud ei pea kandma, saades sellega eelised Eesti mesinikega võrreldes. Eesti mesinikele taotletav mesilasperede pidamise toetus oleks suunatud eelkõige mesilasperede talvesööda maksumuse ja talvitumise lisakulude osaliseks hüvitamiseks. Vastavalt kalkulatsioonidele oleks vajalik toetussumma 20 eurot mesilaspere kohta.

Selle toetuse saajate hulka tuleks haarata võimalikult kõik mesinikud, sealhulgas ka väikemesinikud. Samas peaks toetust taotlevate ja saavate mesinike mesilad kindlasti olema registreeritud PRIA registris. See nõue koos toetuse saamise stiimuliga aitaks korrastada Eesti mesindust, kaasata võimalikult kõik mesilad registrisse ja muuta mesinikud üldiselt seadusekuulekamaks. Samuti annaks see mesilaste registri kaudu Eesti mesinduse statistiliste näitajate osas suuremat selgust ja paremat ülevaatlikkust.

Maaeluministeeriumis toimunud varasematel mesinduse ümarlaudade koosolekutel ja hilisemates töögrupi aruteludes on seda ettepanekut toetatud. Siiani on selle toetuse rakendamise peamiseks takistuseks ministeeriumi poolt toodud vastavate rahaliste vahendite nappust. Nüüd, kus valitsus on otsustanud maaelu ja põllumajandust senisest suurema tähelepanuga toetada, on aeg see positiivne suhtumine ka mesinikele tunnetatavaks muuta. Et mesinikele riigi poolt selge ja konkreetne tunnustav ja toetav signaal anda, tuleks mesilasperede pidamise toetus 2018.a. rakendada.

Eesti mesinikud loodavad teha maaeluministeeriumiga üha tulemuslikumat koostööd, et jätkuvalt edasi arendada ja tugevdada meie mesindust kui Eesti maaelu lahutamatu osa, mis on laiemalt toeks maamajandusele ja keskkonnale ning kasuks kogu ühiskonnale. Loodame, et ministeerium jätkab mesindusalaste ümarlaudade korraldamist, et koos mesinike esindajatega mesinduse olulisi probleeme arutada ning üheskoos lahendusi otsida ja leida.

Eesti mesinikud teevad enda poolt kõik selleks, et meie mesindus edasi areneks ja et sellel oleks tulevikku. Maaeluministeeriumi ja teiste vastavate ametkondade mõistvalt toetav suhtumine ja koostöö mesindusorganisatsioonidega on vajalik eeldus, et aidata mesinikel neid eesmärke kiiremini ja tulemuslikumalt täita.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Aleksander Kilk
Eesti Mesinike Liit
Juhatuse esimees

/allkirjastatud digitaalselt/

Liana Trahv
Eesti Kutseliste Mesinike Ühing
Juhatuse liige

/allkirjastatud digitaalselt/

.....
Eesti Meetootjate Ühendus
Juhatuse esimees